

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

Dato: 06.12.2024
Deres ref: 24/3158

NIBIO
Postboks 115, 1431 Ås
Tlf: 406 04 100
post@nibio.no
nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill til NOU 2024:14 Med lov skal data deles

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) viser til høringsbrev datert 19. september 2024, og avgir med dette sin høringsuttalelse om Viderebruksutvalgets utredning og forslag, som beskrevet i *Med lov skal data deles* (NOU 2024:14).

NIBIO er både et forskningsinstitutt og et forvaltningsorgan. Som forskningsinstitutt berøres NIBIO av bestemmelsene om forskningsdata. I rollen som forvaltningsorgan har NIBIO ansvar for innsamling, ajourhold, forvaltning og formidling av datagrunnlag for kart og statistikk og berøres av bestemmelsene om åpne data og datasett med høy verdi. Innspillet er koordinert av Divisjon for kart og statistikk.

Forskningsdata

Som forskningsinstitutt produserer NIBIO forskningsdata. Noen av disse er offentlig finansiert og omfattes av åpne data direktivet. Vi oppfatter forslagene dithen at det kun er forskningsdata som allerede er publisert gjennom et institusjonelt eller emnebasert register eller et datalager, som omfattes av kravet om åpen deling av data. Vi forutsetter da at åpen deling av forskningsdata ikke vil påføre forskningsprosjektene eller institusjonen ytterligere kostnader og arbeidsbyrde, f.eks. i form av dokumentasjon, lagring, tilrettelegging eller distribusjon. Hvis kravet om åpen deling av forskningsdata påfører instituttet nye kostnader må disse dekkes av de forskningsfinansierende ordningene (f.eks. Norges forskningsråd) gjennom økt grunnfinansiering (til dekning av felleskostnader) og økte tilskudd til enkeltprosjektene (for å dekke prosjektspesifikke kostnader knyttet til åpen deling av data).

Datagrunnlag for statistikk

I rollen som forvaltningsorgan innhenter NIBIO datagrunnlag til bruk i statistikk. Noe av denne statistikken inngår i Nasjonalt program for offisiell statistikk. Andre statistikker publiseres av instituttet, regelmessig eller på ad hoc basis. Statistikk er i åpne data direktivet listet som et

NIBIO

tematisk område som inngår i datasett med høy verdi. Det er i den forbindelse viktig å skille mellom selve statistikken og datagrunnlaget for statistikken. Ferdig produsert statistikk formidles i dag gratis og åpne data direktivet endrer ikke dette med mindre det stilles nye krav til formattering og dokumentasjon av statistikken. Eventuelle nye krav vil medføre en kostnad som må dekkes.

Datagrunnlaget for statistikkproduksjonen er i stor grad skjermet. Dette skyldes i noen tilfeller at datagrunnlaget omfatter persondata eller bedriftsdata av kommersiell betydning. I andre tilfeller er datagrunnlaget basert på geografiske utvalgsundersøkelser. Hvis stedene som inngår i disse undersøkelsene blir kjent, åpner dette for å påvirke statistikken gjennom aktiv arealforvaltning med slik påvirkning som formål. Det er i begge tilfeller svært viktig at datagrunnlaget for statistikkproduksjon kan unntas kravet om åpen deling.

Geografiske data

NIBIO er en sentral aktør i det nasjonale geodatasamarbeidet, og ivaretar landbrukets behov for kart og geodata. ***NIBIO viser i den sammenheng til høringsuttalelse fra Geovekst-samarbeidet. Instituttet har bidratt til og stiller seg bak denne høringsuttalelsen.***

For egen del vil NIBIO i tillegg fremheve følgende forhold og synspunkter:

NIBIO har ansvar for en rekke datasett av stor betydning for landbruket. Sentrale deler benyttes også på andre samfunnsområder, som arealplanlegging, samferdsel og miljøforvaltning. En del av kartgrunnlaget produseres utelukkende med offentlige midler. Det gjelder for eksempel jordsmonnkart, vegetasjonskart, skogressurskart og beitekart. Dette er geodata som i dag formidles som åpne data. Åpne data direktivet innebærer ingen endring, med mindre det kommer nye krav om dokumentasjon eller formidlingsmetode. Eventuelle nye krav forutsetter finansiering.

NIBIO vil imidlertid påpeke at det bør vurderes om noe av den ressursinformasjonen som i dag ligger som åpne data burde skjermes av hensyn til sikkerhet og beredskap. Data om jordsmonn og beitegrunnlag gir detaljert informasjon om de beste områdene for matproduksjon basert på norske ressurser. Slik informasjon kan brukes til å forringe dette ressursgrunnlaget og svekke den nasjonale beredskapen i en krisesituasjon.

Det viktigste geografiske datasettet som forvaltes av NIBIO er arealressurskartet FKB-AR5 som inngår i Geovekst-samarbeidet. AR5 er kontrollgrunnlag for støtteordninger i landbruket og grunnlag for plan og rapportering på en rekke samfunnsområder. Datasettet krever kontinuerlig ajourhold, noe som finansieres gjennom samfinansieringsordningen i Geovekst. Dersom dette datagrunnlaget ikke unntas fra åpne data direktivet vil det føre til vesentlig svekket finansiering av ajourhold og datasettet vil forvitte.

Viderebruksutvalget foreslår viktige tilpasninger for å unngå de negative konsekvensene som bortfall av finansieringsgrunnlaget for ajourhold av AR5 (og øvrige FKB-datasett) vil medføre. Dette er svært viktig for å opprettholde nødvendig kvalitet i kartgrunnlaget og gi brukerne tilgang til gode datasett for gjennomføring av lovpålagte oppgaver og tjenester.

NIBIO

Utvalget skriver på side 162 at det kan utarbeides et nytt nasjonalt geografisk datasett i målestokk 1:5,000 og at det etter forordningen er tilstrekkelig å gi gratis og åpen tilgang til et slikt datasett. Dette vil dekke behovet for tilgang til et datasett av høy verdi, samtidig som dagens brukerfinansierte samarbeidsmodeller på kartområdet antakelig kan videreføres uendret. NIBIO støtter denne vurderingen, men påpeker at Geovekst gjennom Kartverket må tilføres nødvendige midler til å løse oppgaven.

Økonomiske konsekvenser

Det er usikkert hvilke økonomiske konsekvenser en ny datadelingslov vil ha. Dersom krav om tilgjengeliggjøring av forskningsdata medfører nye krav om dokumentasjon, tilrettelegging eller leveringstjenester vil dette ha en økonomisk konsekvens som må håndteres av ordningene for forskningsfinansiering.

Deling av data som allerede er åpent tilgjengelig vil ha økonomiske konsekvenser hvis det kommer nye krav om dokumentasjon, tilrettelegging, formater eller leveringstjenester. Lovforslagets §6 kan medføre omfattende og kostbare krav om ny dokumentasjon.

Bortfall av betalingsordningen for Geovekstdata vil ha store økonomiske konsekvenser hvis kvaliteten på data skal opprettholdes. Alternativt vil svekkelse av betalingsordning føre til at datasettet forringes og mister sin verdi, noe som har en stor negativ samfunnseffekt.

Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene av ny datadelingslov er nært knyttet til de økonomiske konsekvensene. Nye krav om dokumentasjon, tilrettelegging, formater eller leveringstjenester forutsetter at det bygges ut administrativ kapasitet for å håndtere dette. Lovforslagets §6 kan medføre omfattende krav om ny dokumentasjon. Det er også en fare for krav om dobbeltarbeid hvis det kommer krav om at geografiske data, som allerede dokumenteres og publiseres i fellesportalen geonorge.no, også skal dokumenteres i en separat, nasjonal datakatalog.

Åpen tilgang til detaljerte data om ressursgrunnlaget kan også ha konsekvenser for nasjonal sikkerhet og beredskap.

Lovteksten

a) § 5 fjerde ledd

Utvalget er delt med hensyn til formulering av §5 fjerde ledd. NIBIO mener at forslaget til formulering fra Selman, Clementsen, Koerner, Rana og Welle ivaretar direktivets intensjoner på en god måte.

NIBIO

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO